

«ΜΑ ΠΩΣ τα περιπλέκεις Όλα, Ντέμιαν! Δε χρειάζεται να αναλύεις τόσο πολύ κάθε λεπτομέρεια και κάθε κίνηση. Κάθε τι που δεν σου κολλάει γίνεται αφορμή να ανοίγουμε ατελείωτες συζητήσεις. Είναι εξαντλητικό, δε βρίσκεις; Συγγνώμη που σ' το λέω, αλλά βαριέμαι όταν κάθεσαι και αναλύεις κάθε τι που λέω και υπεραναλύεις όλα όσα θεωρείς ότι κρύβω. Όλα καλά, εντάξει; Νομίζω ότι καλύτερα να μην το κουράζουμε άλλο...» Πάνω-κάτω, αυτά μου είπε η Λουντμίλα. Λουντμίλα... Ομορφιά που δύσκολα περνάει απαρατήρητη, ξεκινώντας από το όνομά της μέχρι το άρωμά της και τον τρόπο που περπατάει. Με είχε πλησιάσει ένα πρωί πριν έξι μήνες, νωχελική και αιθέρια, με τα χείλη της ελαφρώς μισάνοιχτα καθώς διέσχιζε την αίθουσα, με την μπλούζα της ξεκούμπωτη, τα μπράτσα της χαλαρά και τα μαλλιά της να πέφτουν σαν βροχή στο πρόσωπό της. «Δεν καταλαβαίνω» είπε ανασηκώνοντας τους ώμους, μπροστά στα έκπληκτα μάτια του ασθενή. «Τί είναι αυτό που δεν καταλαβαίνετε γιατρέ;» είπα προσπαθώντας να αποκαταστήσω την εικόνα του νοσοκομείου, προάγοντάς την κατευθείαν από φοιτήτρια σε πτυχιούχο. «Τίποτα» μου είπε με θράσος. «Η αλήθεια είναι ότι από αυτήν την ύλη δεν καταλαβαίνω τίποτα απολύτως...» «Πώς ονομάζεστε δεσποινίς;» ρώτησα, προσπαθώντας να ακουστώ απειλητικός. «Εγώ; Λουντμίλα» απάντησε κρατώντας το βλέμμα της πάνω μου. «Κι εσύ;» Και συνέβη αυτό που κανένας καθηγητής δεν θα έπρεπε ποτέ να επιτρέπει, αλλά που τόσο συχνά συμβαίνει: σχεδόν στα σαράντα μου, ερωτεύτηκα μια φοιτήτρια. Ερωτεύτηκα τα είκοσι δύο της χρόνια, την εύθραυστη εικόνα της, το κουρασμένο και απόμακρο βλέμμα της, την αντιφατική, νεανική της ωριμότητα — αυτήν την παράξενη και γοητευτική μείξη άπιαστης ηρωίδας βιντεοπαιχνιδιού και χαρακτήρα του Μίλαν Κούντερα. Την ερωτεύτηκα, όπως ίσως και το όνομά της: Λουντμίλα. Ίσως θα έπρεπε να μιλήσω κυρίως για το όνομά της, γιατί η ίδια ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. Μου ήταν αδύνατον να περάσω μερικές ώρες μαζί της χωρίς να θυμηθώ την απόμακρη γυναίκα του Νερούδα («μ' αρέσεις όταν σωπαίνεις, γιατί μοιάζεις απύουσα»), κι αν υπήρχε κάτι που η Λουντμίλα έκανε στην εντέλεια, ήταν να σωπαίνει. Να σωπαίνει και να κρατάει ακίνητο το αινιγματικό της βλέμμα, σαν να βρισκόταν έξω από τον κόσμο, μακριά απ' το σύμπαν, εξαναγκάζοντάς με να μαντεύω τους δρόμους της σκέψης της. Σήμερα, από απόσταση, μερικές φορές δικαιολογώ τον εαυτό μου. Αυτή η νεαρή κοπέλα και η συμπεριφορά της ήταν κάτι το εντελώς καινούριο για μένα και ίσως, πέρα απ' αυτό, το πορτρέτο μιας θαμπής ανάμνησης ενός παλιού και ξεχασμένου Ντέμιαν. Επίσης, η αλήθεια είναι ότι τη βρήκα ακριβώς όταν έτρεχα να ξεφύγω από τις ηδυπαθείς απαιτήσεις της Γκάμπι. Από τότε που παντρευτήκαμε, η πρώην γυναίκα μου ποτέ δεν σταμάτησε να απαιτεί, να ζητάει, να διαμαρτύρεται, να παλεύει γι' αυτό που με στόμφο αποκαλούσε: «τα δικαιώματά της», και να απαιτεί από μένα να ανταποκριθώ στις «ευθύνες μου» με περισσότερη ωριμότητα. Αναμφίβολα, η Λουντμίλα ήταν το ακριβώς αντίθετο. Αυτή παρέμενε εκεί, σαν να ζούσε έξω απ' όλα αυτά... Κι αυτό, όπως θα καταλάβαινε ο καθένας, ήταν πολύ δελεαστικό. Ωστόσο, άλλες φορές σκέφτομαι ότι, ως γιατρός, θα έπρεπε να είχα μπορέσει να δω πιο μακριά από τις αρνήσεις και τις επιθυμίες μου. Μπέρδεψα την εφηβική της έλλειψη βούλησης με μια «στάση σχεδόν ζεν», πήρα την απόλυτη αδιαφορία της για «πρόωρη σοφία» και τη νευρική της ανορεξία για ασκητισμό της πνευματικής ζωής. Έπρεπε να είχα αντιληφθεί ότι το δροσερό και φρέσκο πρόσωπό της ήταν αποτέλεσμα δεκάδων κρεμών και πανάκριβου μακιγιάζ που είχε ξετρυπώσει στις ατελείωτες περιπλανήσεις της στα εμπορικά κέντρα όλου του κόσμου. Φιάλες, κουτάκια και μπουκαλάκια (πληρωμένα από τον μπαμπά) ειδικά σχεδιασμένα για να περνούν απαρατήρητα. Έπρεπε να είχα καταλάβει ότι εκείνα τα ρούχα που —λες κι ήταν διαλεγμένα στην τύχη— έμοιαζαν να κρέμονται από πάνω της, ήταν το αποτέλεσμα μιας γνήσιας στρατηγικής που αποσκοπούσε στο να γοητεύει αδιακρίτως. Εκείνο το: «Όλα-καλά-μωρέ...» συνέχιζε να αντηχεί στ' αφτιά μου όταν έφτανα σπίτι. Από την άλλη πάλι, μπορεί αυτή η

αυθάδης μικρή να είχε δίκιο και να ήμουν εγώ που πείσμωνα και τα μπέρδευα όλα, που τρωγόμουν συνέχεια με τα ρούχα μου... Ξαφνικά, θυμήθηκα τον Χοντρό. Πάνε πάνω από δεκαπέντε χρόνια, ένα απόγευμα, μου είχε διηγηθεί την ιστορία: Ο κύκλος του ενενήντα εννιά... Ίσως αυτό να έφταιγε. Πάλι αυτή η ανικανότητά μου να χαρώ τη ζωή μου έτσι όπως ήταν; Γιατί να μην μπορώ να ικανοποιηθώ με αυτά που είχα; Στο κάτω κάτω, δεν ήταν και λίγα: ταλέντο, επάγγελμα, υγεία, δουλειά, φίλοι... Και λίγα λεφτά στην άκρη, για να ταξιδεύω και να τους βλέπω. Γιατί τόσο πείσμα; Ίσως για να μην αποδεχτείς ολοκληρωτικά...» «Να μην αποδεχτώ τί;» «Την αλήθεια, φυσικά.» Και η αλήθεια ήταν πως η μικρή, η Λουντμίλα, με είχε αφήσει. Καθώς ανακάτευα με το δάχτυλο τον πάγο του δεύτερου κόκκινου μαρτίνι μου, ανακάλυπτα πως το δυσάρεστο γεγονός είχε αυτή τη διόλου αμελητέα πλευρά, κι αυτός ήταν ένας πραγματικός λόγος για να υποφέρω. Τουλάχιστον για λίγο, μπορούσα να προσπαθήσω να πείσω τον εαυτό μου ότι ήταν η εγκατάλειψή της αυτό που με πονούσε, κι έτσι να απελευθερωθώ από αυτήν την απαίσια αίσθηση ανησυχίας που εδώ και κάμποσο καιρό με γυρόφερνε. Αλλά, παρά τις προσπάθειές μου, η απάτη κράτησε όσο και το ποτό μου. Ο πληγωμένος από τη φυγή της Λουντμίλα ναρκισσισμός μου δεν με άφηνε να κατανοήσω το τεράστιο κενό που αισθανόμουν μέσα μου. Ένα παράξενο εσωτερικό κενό, που τους τελευταίους μήνες καθόρισε την ψυχική μου διάθεση και συνέβαλε ποικιλοτρόπως και στο τέλος του γάμου μου. Υπήρχε κάτι παραπάνω κι ήμουν βέβαιος ότι, μέχρι να το ανακαλύψω, δε θα έβρισκα ησυχία. Ξαναθυμήθηκα τον Χόρχε. Πώς ήταν εκείνη η ιστορία με τον μαθητή και το φλιτζάνι με το τσάι; Πήγα στη βιβλιοθήκη σχεδόν τρέχοντας. Άνοιξα το κάτω συρτάρι στ' αριστερά. Ανακάτεψα τις σημειώσεις μου από τη σχολή, μάζεψα μερικές παλιές φωτογραφίες και ίσιωσα λίγο το τσαλακωμένο μου πτυχίο της Ιατρικής, καθώς ψαχούλευα τα χαρτιά μου από την εποχή που έκανα θεραπεία μαζί του (σχεδόν πάντα σημειώνω τις ιστορίες που μου διηγούνταν ο Χοντρός στις συνεδρίες). Πράγματι, εκεί ήταν... Έψαξα τα χαρτιά μέχρι να ξαναβρώ την ιστορία, και την ξαναδιάβασα με πραγματικό πάθος. Ο άνθρωπος έφτασε στο μαγαζί του Μπάντγουιν, του σοφού, και του είπε: «Έχω διαβάσει πολύ κι έχω βρεθεί με πολλούς ανθρώπους, σοφούς και φωτισμένους. Πιστεύω πως μπόρεσα να συγκρατήσω όλη αυτή τη γνώση που πέρασε απ' τα χέρια μου κι αυτή που οι δάσκαλοί μου μου άφησαν. Σήμερα πιστεύω ότι μόνο εσύ μπορείς να μου δείξεις τη συνέχεια. Είμαι βέβαιος ότι, αν με δεχτείς για μαθητή σου, μπορώ να συμπληρώσω αυτά που ξέρω με τα λίγα ή τα πολλά που μου λείπουν». Ο δάσκαλος Μπάντγουιν του είπε: «Πάντα είμαι διατεθειμένος να μοιραστώ όσα ξέρω. Ας πιούμε λίγο τσάι πριν αρχίσουμε το πρώτο μας μάθημα». Ο δάσκαλος σηκώθηκε κι έφερε δύο πανέμορφα πορσελάνινα φλιτζάνια μισογεμάτα με τσάι και μια χάλκινη κανατούλα, απ' όπου άχνιζε το αρωματικό αφέψημα. Ο μαθητής άρπαξε ένα από τα φλιτζάνια κι ο δάσκαλος έπιασε την τσαγιέρα και την έγειρε, για να προσθέσει τσάι στο φλιτζάνι του. Το υγρό δεν άργησε να ανέβει ως το χείλος της πορσελάνης, αλλά ο δάσκαλος δεν έδειξε να το προσέχει. Ο Μπάντγουιν συνέχιζε να ρίχνει τσάι στο φλιτζάνι το οποίο, αφού ξεχείλισε και γέμισε το πιατάκι που κρατούσε ο μαθητής, άρχισε να στάζει και στο χαλί του μαγαζιού. Τότε ήταν που ο μαθητής πήρε το θάρρος να επιστήσει την προσοχή του δασκάλου: «Μπάντγουιν» του είπε, «μη ρίχνεις άλλο τσάι, το φλιτζάνι είναι γεμάτο, δε χωράει άλλο...» «Χαίρομαι που το προσέχεις» είπε ο δάσκαλος, «στο φλιτζάνι δεν έχει χώρο γι' άλλο τσάι. Εσύ, έχεις χώρο γι' αυτά που προσπαθείς να μάθεις μαζί μου;...» και συνέχισε: «Αν είσαι διατεθειμένος να αφομοιώσεις πραγματικά ό,τι μάθεις, θα πρέπει να παίρνεις πού και πού το θάρρος να αδειάζεις το φλιτζάνι σου, θα πρέπει να εγκαταλείπεις αυτό που γέμιζε το μυαλό σου, αυτό που γνωρίζεις, χωρίς καν να ξέρεις τι θα πάρει τη θέση του.» «Το να μαθαίνεις» έλεγε ο Χοντρός εμπνεόμενος από τη σοφία των σούφι, «είναι σαν να τρως ένα ροδάκινο. Στην αρχή, μοιάζει τραχύ και μπορεί να είναι ζαρωμένο. Το φρούτο

δε φαίνεται και πολύ ελκυστικό ή γευστικό, αλλά μετά την πρώτη φάση ανακαλύπτεις τη σάρκα του και η μάθηση γίνεται χυμώδης, γλυκιά και θρεπτική. Πολλοί θα θελήσουν να σταματήσουν εκείνη τη στιγμή, αλλά η μάθηση δεν τελειώνει εκεί. Στη συνέχεια είναι που θα συναντήσουμε το σκληρό κουκούτσι. Αυτή είναι η πιο δύσκολη στιγμή. η στιγμή της αξιολόγησης όλων των παραπάνω. Αν βρούμε το αρχικό θάρρος για να διαπεράσουμε τον εξωτερικό φλοιό από αγάπη για το χυμώδες και μαλακό της παρακάτω φάσης, αν καταφέρουμε να αθροίσουμε το καινούργιο και το παλιό για να επωφεληθούμε κι από τα δύο, τότε θα φτάσουμε ως τον σπόρο. το κέντρο των πάντων. την απόλυτη προοπτική εξέλιξης. το σπέρμα των νέων φρούτων. την αρχή ενός νέου κύκλου μάθησης, στην οποία μπορούμε να φτάσουμε μόνο αν διαπεράσουμε αυτό το σημείο, μετά το οποίο τα πάντα είναι δυνατά.» Μπορεί αυτό να μου συνέβαινε. Αλλά, όπως και να 'χει, εγώ ήμουν εκεί: μαθητής, διατεθειμένος ν' αδειάσω γι' άλλη μια φορά το φλιτζάνι μου. Ο δάσκαλος πού ήταν; Κοίταξα γύρω μου προσεκτικά, αλλά ο δάσκαλος... ούτε σε φωτογραφία...